

MER-kommunerna har dialog inför vattenmyndigheternas samråd. Detta är en sammanställning av frågor från 9 och 16 februari (svaren tas upp på mötet 4/3, då vi också diskuterar vidare)

Mötet inleds

Elin Ångman hälsar välkommen till mötet och går igenom dagens program. Power-points från mötena har skickats ut till mötesdeltagarna i pdf-form och kommer också att finnas tillgängliga på www.malaren.org

Vad ingår i samrådet? Elin går igenom vad som ingår och säger att fokus för våra 3 MER-möten är framförallt åtgärdsprogrammet. Nytt för årets samråd är delförvaltningsplan med åtgärder mot torka och vattenbrist.

Temat på frågorna i frågestunden

- VISS och vattenråden
- Kostnadsberäkningar
- Hur får man till åtgärder? Hur går man från samverkan till åtgärder? Vattenmyndighetens och länsstyrelsens roll?
- Tillsyn

Samlade frågor nedan, svaren presenteras för MER-kommunerna på möte 4/3 samt finns på www.malaren.org

Frågor till vattenmyndigheten

Fråga om kommunmöten: Jag önskar mer information om kommunmötena man kunde få boka med vattenmyndigheten, möten om hur man uppnår MKN och kan prata om kommunens problem.

Kommentar VM: Det är Länsstyrelsen i Stockholm som erbjuder sina kommuner detta. Kontakta Jenny Enberg eller Martin Olgemar där.

Fråga om data VISS: Vem lägger in sjöövervakningsdata i VISS? Ny data framförallt, ska kommunerna skicka det till Länsstyrelserna eller ska kommunerna göra detta själva?

Kommentar VM: Det är beredningssekretariaten (länen) som lägger in övervakningsdata i VISS, så skicka till respektive länsstyrelse.

Fråga om särskilt viktiga avsnitt: Utöver åtgärdsprogram och delförvaltningsplan för torka, har vattenmyndigheten ytterligare delar av remissen som man gärna vill att kommunerna yttrar sig kring?

Kommentar VM: Allt som rör kommunerna, titta på hela blå tråden. Glöm ej att även påpeka och lyfta VAD SOM ÄR BRA!

Fråga om synpunkter på vattenförekomster: Apropå att det inte är några stora ändringar i åtgärderna för kommunerna, så tänker jag att det stora är kanske att VM vill få in synpunkter på själva vattenförekomsterna? Och vi vill gärna som kommun få en sammanställning av vad som ändrats i dem jmf med förra åtgärdsprogrammet (nya klassningar etc.)

Synpunkt: Det är ju på ett sätt inga stora ändringar för kommunerna, men en stor ändring är den nya åtgärden kring att ta fram vattenplaner. Där skulle det vara bra att få en lite mer djupdykande genomgång av det förslaget.

Svar från Elin (MER): Vi väljer att ha ett pass med fokus på åtgärd 1 på mötet den 4 mars.

VM: Eftersom vattenfrågor berör så många verksamheter finns nu den nya åtgärd 1, det ska finnas en överbyggnad för hela vattenarbetet, ska skapa samarbete, åtgärd 1 syftar till sammanhållet vattenarbete.

Frågor om VISS och vattenrådets roll:

Fråga: Om man lämnar svar i VISS, hur vill vattenmyndigheten att man visar att svaren faktiskt har beslutats i organisationen? Undrar specifikt kring vattenråden då deras synpunkter kanske har stor tyngd?

Fråga: Är det bara vattenråden som kan rapportera in i VISS?

Synpunkt: Önskar instruktion från Vattenmyndigheten till vattenråden (som sedan leder vidare till instruktionen om hur man lämnar synpunkter som Susanna gjort)

Fråga: Hur ska vattenråden svara på remissen? Vad vill man få ut av vattenråden?

Fråga: En ytterligare tanke om det vi pratade om i början om VISS och även lite om kostnader: På vårt möte igår så lyfte vi frågan om att det kanske är konsulter och Upplandsstiftelsen som har bäst koll på en del av våra vattendrag och vattenförekomster. Hur ska vi säkerställa att all deras kunskap blir känd på bästa sätt, ex när det gäller kostnader och info till VISS mm?

Kommentarer från VM: Vattenråden är betydelsefulla eftersom de har god lokal kunskap om vattenförekomster men att de i övrigt inte har större tyngd än övriga remissinstanser. Men om synpunkterna lämnas av ett vattenråd har de förhoppningsvis diskuterats och förankrats i en bredare grupp, där flera olika intressen är representerade. Det kommer att märkas i synpunkterna: att de är genomtänkta och avvägda och blir lättare för vattenmyndigheten att tolka och hantera.

Apropå frågan om det går att skilja ut om det är en enstaka person som svarar eller om det är hela vattenorganisationen som står bakom svaret. Om det inte är förankrat borde personen bara ange sitt namn. VM utgår från att om man skriver "NN vattenråd" så svarar man för hela organisationens räkning.

Vattenråden bör använda svarsformuläret och får svara på det som är mest relevant för vattenrådet. Lokalkännedomen är viktig. Lämna gärna synpunkter kopplat till "era" vattenförekomster och välj ut de delar av samrådsmaterialet där ni känner att ni har mest att tillföra eller som ni tycker är viktigast.

Här några frågor och svar från VM:s samråd som vi tar upp eftersom de berör de områden vi diskuterar inom MER:

Fråga: Det är viktigt att uppmätta halter är uppdaterade och att status för varje vattenförekomst är uppdaterad så att materialet kan användas i tillståndsprövningar. Finns det möjlighet att komplettera med uppmätta resultat om man har fler mätningar och att status kan uppdateras? Deadline i så fall?

Svar (på samrådsmöte): Ja, det går att lämna synpunkter på enskilda vattenförekomster i VISS. Gå in på VISS förstasida, där finns en "samrådsknapp". Tryck på den så kommer du till instruktioner för hur man gör. Denna funktion ingår i samrådet och finns därför under hela samrådstiden, dvs. till och med 30 april 2021.

Fråga: Åtgärdsförslag i VISS per vattenförekomst: I många fall är de inte preciserade och inte praktiskt genomförbara. Möjlighet att hänvisa till lokalt åtgärdsprogram, i de fall sådant finns?

Svar (efter mötet): Syftet med de åtgärder som anges som möjliga i VISS är främst att ge en bild av det samlade åtgärdsbehovet på nationell eller regional nivå, och lokala åtgärdsprogram har en mycket högre detaljeringsgrad. Om frågan syftar på att hänvisa till de lokala åtgärdsprogrammen i VISS så är det en bra idé som är värd att lyftas. Det skulle i så fall åligga beredningssekretariaten att ansvara för detta.

Synpunkt: Ta gärna fram en handbok för VISS och publicera på webben.

Svar (efter mötet): Det finns en hel del informationsmaterial och manualer om VISS redan idag. Vi har länkat till filmer och material nedan.

Informationsfilmer om VISS på Youtube:

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLVYqWcYUA7jyHHio9YuPrcvaT6M9Wn6Ux>

Foldrar, broschyrer och filmer om VISS och vattenförvaltning:

<http://extra.lansstyrelsen.se/viss/Sv/lar-dig-anvanda-viss/information%20och%20manualer/Pages/default.aspx>

Synpunkt: Vi saknar vägledning hur man praktiskt kan använda det som står i VISS, när kommer en sådan utbildning. Det har hittills inte funnits.

Svar (efter mötet): Vi känner till behovet och håller med om att vägledning behövs. Det finns en hel del informationsmaterial och manualer om VISS redan idag. Vi har länkat till filmer och material ovan.

Det finns även ytterligare kartmaterial som är tänkt att underlätta planering av tillsyn och andra åtgärder. Dels finns en separat digital presentation av kommunernas åtgärder, dels finns det en övergödningsskarta, samt en digital presentation av densamma som ska underlätta åtgärdsarbetet mot just övergödning. De sistnämnda kartorna är fortfarande under utveckling och håller fortfarande på att uppdateras.

Frågor/synpunkter om kostnadsuppskattning åtgärder och ekonomiska styrmedel

Synpunkt: Har en fundering rörande den kostnadsuppskattning som genomförts där kostnader fördelats per aktör. De verkar underdimensionerade?

Synpunkt: Tänker också på det här med fördelning av kostnader, ofta är det väldigt underskattat vad saker och ting kostar, särskilt vid fysiska åtgärder som behöver göras. Till exempel faunapassager. Stor skillnad på åtgärdsprogrammets förslag och det som kommuner faktiskt gör.

Synpunkt: Bra för oss att kunna visa för politiken att det inte bara är vi som gör den här bedömningen, utan också högre upp (VM), att det kommer att kosta. Det krävs mycket mer fakta och

bakgrund i de ekonomiska konsekvenserna idag än vad det gjorde för ett år sen, två år sen osv. Vi skulle kunna ha stor nytta av dem om beräkningarna var mer korrekta. Vi kommer behöva ganska mycket pengar på längre sikt för att kunna göra bedömningarna. Problem när det är underskattade kostnader.

Synpunkt: Det vore bättre med mer korrekta kostnadsberäkningar.

Fråga: Funderar på LOVA, LONA om den rapporteringsskyldighet som finns där, till HaV, och där ser man ju kostnaderna, kollar inte Länsstyrelserna där?

Synpunkt: Sveriges kommuner och regioner (SKR) har under förra året skrivit ett yttrande som bl.a. hanterar finansieringsfrågan till kommunerna i vattenförvaltningen. Mer om det kan man läsa om här:

<https://skr.se/samhallsplaneringinfrastruktur/miljohalsa/nyhetermiljo/arkivmiljohalsa/samradomvat tenforvaltningen20212027.36761.html>

En jämförelse vi gjort under ett regionalt samarbete är Friluftslivet, där det nu märks i vårt län, att när Länsstyrelsen har en tydligt tilldelad tjänst för att samordna arbetet i länet så händer det mer, det blir möten, nyhetsbrev, och även reella åtgärder genom känslan att vi gör det tillsammans.

Synpunkt: Det fungerade bra med energieffektiviseringsstödet förr i världen, där kommunen kunde söka medel för delar av en tjänst och då fick ett "effektiviseringsbeting" och man gjorde en väldigt noggrann årlig rapport av vad man åstadkommit. Det skulle vara intressant om man kunde göra något liknande för kväve- och fosfor, eller andra åtgärder som behöver göras.

Svar från Elin (MER): Lämna gärna skriftliga synpunkter på detta om kostnadsuppskattning. Försök vara så konkreta som möjligt.

Kommentar från VM: Generell kommentar - Kostnadsberäkningarna är gjorda på nationell nivå med schabloner. Schablonerna är genomsnitt som bygger på insamlad information om genomförda åtgärder (bl.a. LOVA, LONA, databaser), tidrapporter, årsredovisningar och liknande. Kostnaderna som presenteras kan inte överföras till enskilda verksamheter eller enskilda kommuner eftersom lokala förutsättningar alltid kommer påverka vad den verkliga kostnaden blir. Det gäller särskilt de fysiska åtgärderna d.v.s. de som ligger i VISS. Det är först vid projektering av till exempel anläggandet av en våtmark som man vet vad den verkliga kostnaden blir. En del åtgärder kommer också styras av prövningar i domstol. Därför är våra schabloner ett genomsnitt, ibland kommer det bli högre, ibland lägre. Syftet med analysen är att belysa kostnaderna för åtgärdsprogrammet i stort, inte i första hand att vara underlag till budget osv.

Viktigt också att veta att de åtgärder som visas i VISS inte är bindande utan ett förslag på vad som kan göras för att uppnå MKN. Olika aktörer är fria att vidta andra åtgärder för att nå MKN om de finner det lämpligare. Kommunerna kommer behöva göra egna analyser av vad som behöver göras för att nå MKN och vad detta kommer kosta för just den kommunen.

Om frågan om LOVA/LONA handlade om jordbruket: Kostnaderna för jordbruket har tagits fram tillsammans med Jordbruksverket inom LIFE IP Rich Waters delprojekt C5 och bygger på den gemensamma jordbrukspolitiken.

För den som är intresserad finns underlagsrapporter där vi visar hur vi räknat och vilka underlag vi använt osv. Det går bra att höra av sig till VM i så fall så skickar vi dem.

(malin.willfor@lansstyrelsen.se)

Med ovanstående i minnet – Om ni bedömer att kostnaderna är underskattade, beskriv och förklara så noga ni kan, gärna med hänvisning till underlag. Det finns luckor i de data vi haft att jobba med så vi tar tacksamt emot om ni har uppgifter som kan förbättra. Berätta också gärna när det vi har skrivit är svårt att förstå eller otydligt så att vi kan förklara och förtydliga

Frågor om den blå tråden och samverkan

Synpunkt: Efterfrågar för kommuners räkning en samverkan/verkstad runt själva arbetet/genomförandet av vattenplaner, VA-planer, tillsynsplaner enligt MB etc. Hur går vi tillväga, vilka metodiker, vilka krav ställer vi (på oss själva och VU i kommunerna) och hur prioriterar vi för att minska belastningen till recipient konkret? Jag har tidigare tagit exempel som uppströmsarbetet inom Revaq för att förbättra slamkvalitet. Liknande metoder kan användas för att minska belastning från avrinningsområdet till vatten.

Fråga: Fråga kring Länsstyrelsernas åtgärd 1 och kommunernas åtgärd 1, hur ska de jobba ihop? Inte bara rådgivning utan hur får vi fart på åtgärdsarbetet?

Synpunkt: Den ”blå tråden”, finns kanske glapp även där. Många pilar har pekat mot Boverket där man tycker att det faktiskt finns en vägledning, men är den tillräckligt bra?

Synpunkt: Vattenmyndigheten fortsätter på samma sätt utan att ta ett steg framåt. Skulle gärna se att frågorna kom närmare kommunen. Läge att fundera på vattenmyndigheternas roll och hur vi kommer framåt i åtgärdsarbetet, upplever inte att de hittat sin roll.

Fråga: Funderar också på hur samverkan över avrinningsområdesgränser (som är väldigt positivt!) ska gå till. Länsstyrelsen måste tillsynsvägleda och stötta i detta. Samverkan över kommungränser, trycker på avrinningsområdesperspektivet men där saknas också arbetssätt och samverkan om hur vi jobbar över kommungränserna, vem styr upp om ingenting händer, är det länsstyrelsen och hur ska de i så fall agera?

Fråga: Inga direkta funderingar mer än åtgärd 1, behöver samlas kring vattenplanering. Hur ska det gå till? Hur bygger man samverkan mellan olika kommuner inom avrinningsområdet. Behöver vägledning från Länsstyrelsen.

Kommentar Elin (MER): Under samrådsmöten har det kommit frågor om att när det i en åtgärd krävs av kommunerna att göra en plan - innebär det även ett krav på samarbete i någon form mellan kommuner som delar på ett avrinningsområde? Då har VM svarat att: Ja, det behövs samarbete och det framgår också av beskrivningen av åtgärden.

Kommentar Elin (MER): Ny roll för vattenmyndigheten i förslaget till förvaltningsplan: 8.3
”Vattenmyndigheten ska ge länsstyrelser och kommuner tillräcklig vägledning för att kunna ta fram sektorsövergripande vattenplanering med helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv.”

”Åtgärden ska genomföras i samverkan med berörda centrala myndigheter och kommuner. Åtgärden ska vara vidtagen senast två år efter åtgärdsprogrammets fastställande och ska sedan uppdateras kontinuerlig”

Frågor kopplade till tillsyn

Synpunkt: Kommer att titta mer ur ett tillsynsperspektiv på tex dagvatten då det behöver komma till åtgärder och inte bara planer. Miljötillsyn brukar ha ca 50 % kostnadstäckning och absolut inte 100 % som nämndes nu på mötet

Fråga: När är vattenplanering tillräcklig för att inte överskrida MKN? Svårt med både planering och tillsyn, när är det tillräckligt för att man ska klara MKN? Väckts frågor internt om finansiering av miljötillsyn, 100% finansiering/täckning via tillsynsavgifter, ser inte ut så i kommunerna och i verkligheten.

Fråga: På sidan 194 i ÅP under miljötillsyn har man räknat på kostnader där man inte har en motpart, i övrigt menar man att tillsyn ska finansieras av tillsynsavgifter. Fullmäktiges ansvar att ta ut dessa avgifter. När är tillsynen tillräcklig? Vi har varit dåliga att fokusera på status. Vi kommer titta en hel del på optimerad tillsyn för kostnadstäckning. Det är inte i praktiken man har 100% av finansiering av miljötillsyn.

Synpunkt: Det är lättare att finansiera tillsynen om man har ett företag som kan bära kostnaderna. Svårare med många små motparter, blir väldigt mycket information. Inte alla blir glada när man får en räkning på 10 000 kr. Man kanske inte kommer upp i hel kostnadstäckning.

Synpunkt: Tillsynsvägledningen behöver få fart, mycket lite prat om MKN kopplat till miljöskyddstillsynen, även på fysisk planering. Kan krävas sammanställning av domar, vad har hänt om någon plan har satts stopp för, kopplat till dagvatten eller så. Friluftsarbetet har fått ett uppsving och det är tydligt att de fått en samordnare i Uppsala – krävs samordnare för att hålla farten, komma ut med nyhetsbrev med mera. Hålla ihop och föra framåt.

Här några frågor och svar från VM:s samråd som vi tar upp eftersom de berör de områden vi diskuterar inom MER:

Fråga: Kommer företagaren att få betala all tillsyn?

Svar (efter mötet): Vi ändrar inte reglerna för tillsynsavgifter, utan de gäller som vanligt. I konsekvensanalysen har vi räknat med att tillsynsavgiften täcker kostnaden för åtgärderna kopplat till tillsyn och att dessa betalas av verksamheterna.

Fråga: Har en fråga angående kommunernas åtgärd nr 2. Vad menas med att kommunerna ska prioritera tillsyn på miljöfarliga verksamheter? Detta är ju vad hela miljökontorens verksamhet går ut på. Ovanstående är en ungefärlig sammanfattning av åtgärd 2 och vad kontoren ska göra.

Svar (på mötet, kompletterat efteråt): Vi menar att MKN vatten behöver vara en del i kommunernas planeringsunderlag. Eftersom myndigheter och kommuner ansvarar för att normerna följs (Miljöbalken, 5 kap. 3 §) behöver alla kommuner använda MKN vatten som ett viktigt underlag i tillsynsplaneringen, och prioritera tillsyn där normerna inte följs eller riskerar att inte följas.

Fråga om att få till domstolsfall: Hur ska man se på MKN och var ska man säga nej för att normen kanske redan är överskriden och när säger vi nej? Hur får vi till en praxis för hur vi jobbar med MKN? Än så länge finns det inte så många fall där man gått till domstol och fått ett nej. Går det via vägledning att få till mer praxis om hur vi tillämpar lagstiftning så vi vet vad normerna egentligen betyder? Det skulle vara bra att få vägledning om hur MKN ska tillämpas. Idag saknas praxis, det är väldigt sällan men får ett nej på grund av att MKN riskerar att överskridas. Kan vägledningen göra att man får mer praxis, till exempel vägledningen från Boverket?

Kommentar från VM: I princip kan man nog styra mer via åtgärderna om vägledning, men poängen är att dessa åtgärder måste utvecklas i samverkan med den myndigheten, annars blir det ingen verkstad. Men ge gärna exempel på vad ni tror skulle hjälpa er verksamhet ute i kommunerna.

Synpunkt på processen: Samrådsmötena kommer ganska sent i processen, om man ska svara redan i början av februari som vi gjorde så blir det svårt att hinna med att vara med på möten och sen svara. Tydligare med vattenförekomster som inte kommer igång före den 1 mars, är ju trots allt några stycken. Vet inte vilka normer de kommer få. Där kommer vi ha svårt att hantera dem rent politiskt om man vill ha ett välförankrat svar.